

"Sürmenin Tiptaki Yeri", *Sızıntı*, sy. 84, İzmir 1986, s. 458; A. M. Alkhawajah, "Alkohol Use in Saudi Arabia: Extent of Use and Possible Lead Toxicity", *Tropical Geographical Medicine*, XLIV/4, Zahran 1992, s. 373-377; S. A. al-Hazzaa - P. M. Krahn, "Kohl: A Hazardous Eyeliner", *International Ophthalmology*, XIX/2 (1995), s. 83-88; R. M. al-Ashban v.dğr., "Kohl (Surma): A Toxic Traditional Eye Cosmetic Study in Saudi Arabia", *Public Health*, CXVIII/4 (2004), s. 292-298; E. Wiedemann - [J. W. Allan], "al-Kuhl", *El²* (İng.), V, 356-357; "İktihâl", *Mu.F*, VI, 93-95.

İSMAİL YALÇIN

SÜRMELİ ALİ PAŞA

(bk. ALİ PAŞA, Sürmeli).

SÜRSAT

Osmanlılar'da ordunun iâşesi için belirli bölgelerden para karşılığı yiyecek maddeleri toplanmasına verilen ad (bk. NÜZÜL).

SÜRÛR

(سورور)

Mîrzâ Receb Ali Beg
(ö. 1869)

Urdu edip ve şairi.

Hindistan'ın Leknev şehrinde dünyaya geldi. Doğum tarihi kesin olarak belli değilse de kırk yaşında yazdığı *Fesâne-i 'Acâ'ib* adlı eserinin dîbâcesinden 1200 (1786) yıllarında doğduğu anlaşılmaktadır. Babasının adı Mirza Asgar Ali Beg'dir. Bazı kaynaklarda Kanpûrlu olduğu ileri sürülmüşse de eserlerinde Leknev'i vatanı olarak anması, sürgün günlerini geçirdiği Kanpûr'u ve halkını eleştirmesi bu görüşü doğrulamamaktadır (Câlibî, III, 606). Eğitimine Leknev'de başlayan Sürûr Arapça ve Farsça öğrendi. Dönemin ünlü hattatı Hâfız İbrâhim'den ders alarak iyi bir hattat olarak yetişti; mûsiki alanında bilgi edindi ve şiirde Âgâ Nevâzîş'in talepleri arasında yer aldı.

1824 yılında bir cinayet suçlaması yüzünden Eved (Oudh) Nevvâbı Gâziddin Haydar tarafından Kanpûr'a sürüldü. Bazı kaynaklarda sürgün edilmeyip kaçtığına dair rivayetler vardır. Sokaklarında kanun kaçaklarının dolaştığı, edebiyat ve şiirden anlayan kişilerin bulunmadığı bu şehirdeki hayatından sıkılan Sürûr burada *Fesâne-i 'Acâ'ib* adlı eserini yazmaya başladı. Sıkıntılarını gidermek için kaleme aldığı bu

eseri sonraları ona Urdu edebiyatında şöret sağladı. Nasîrüddin Haydar'ın (1827-1837) tahta geçmesinin ardından Kanpûr'dan Leknev'e dönmeye izin verildi. Muhammed Ali Şah'ın (1837-1842) tahta oturmasıyla da yeniden saray şairi oldu. Emced Ali Şah'ın zamanında (1842-1847) bu görevine son verildiyse de Vâcid Ali Şah (1847-1856) onu görevine iade etti. 1847'de Tevekkül Beg Hüseyin'in *Târîh-i Şemşîr Hânî'sini Sürûr-i Sultânî* adıyla Urduca'ya tercüme etti. 1847-1851 yılları arasında küçük hikâyeler kaleme aldı. 1856'da Leknev'in İngiliz yönetimine devredilmesinin ardından zor günler geçirdi. 1857 ayaklanmasından sonra ekonomik açıdan çok zor duruma düşen Sürûr, 1859'da Maharaca Eşîrî Parşâd Narâin Singh'in daveti üzerine Benâres'e gitti. Burada *Gülzâr-ı Sürûr* ve *Şebistân-ı Sürûr* adlı eserlerini yazdı.

Sürûr'un mektuplarından onun Benâres ve Kanpûr dışında Delhi, Mîrat ve Râpûtana'yı ziyaret ettiği anlaşılmaktadır. 1854'te Delhi'ye gittiğinde ünlü şair Gâlib Mirza Esedullah Han ile görüştü. Temmuz 1859'da Râmnagar'a yerleşti. Kanpûr'da yaşayan ilk eşinin 1861'de vefat etmesi üzerine aile fertleri onun yanına gelince geçim sıkıntısı içindeki Sürûr'un yükü daha da ağırlaştı. 1863'te gözlerindeki rahatsızlığı tedavi ettirmek için Kalkûta'ya gittiğinde bu şehirde sürgün hayatı yaşayan Vâcid Ali Şah'ı ziyaret etti. Tedavisinden sonuç alamayınca Leknev'e döndü, oradan şöretini duyduğu bir doktora görünmek için Benâres'e geçti. Benâres'ten Râmnagar'a dönen Sürûr, Zilhicce 1285'te (Mart-Nisan 1869) vefat etti.

Akıcı bir dille yazılmış şiirlerinin bulunmasına rağmen Sürûr şairliğinden ziyade iyi bir nesir yazarı olarak şöret kazanmıştır. Eserlerinde Arapça ve Farsça ibarelerle dolu uzun cümlelerden oluşan klasik dönem üslûbunu takip etmiştir. Urduca'nın Leknev ekolünün temsilciliğini yapan tarzı ile Urdu edebiyatında çağdaşları arasında seçkin bir yere sahipse de şiirlerinde Leknev'den çok Delhi ekolüne mensuptur.

Eserleri. 1. *Fesâne-i 'Acâ'ib*. Sürûr'un şaheseri sayılan ve secili bir üslûpla kaleme alınan eserde Cân-ı Âlem adlı bir şehzade ile Encümeniârâ isimli prensesin aşk hikâyesi anlatılır. Çeşitli neşirleri yapılan eser (Allahâbâd 1941; Leknev 1977, 1981) Rusça'ya çevrilmiştir (Moskva 1983). 2. *Sürûr-i Sultânî*. Vâcid Ali Şah'ın isteği üzerine Firdevsî'nin *Şâhnâmesi*'nin Tevekkül Beg Hüseyin tarafından yapılan ve

Târîh-i Dilgûşâ-yi Şemşîr Han (Târîh-i Şemşîr Hânî) adıyla tanınan özetinin Urduca tercümesidir (Lahor 1975). 3. *Şükûfe-i Maḥabbet*. Sürûr'un geçim sıkıntısı çektiği günlerde Sandela bölgesinin yöneticisi Emced Ali Han Belûç'un talebiyle kaleme alınmış olup Mihr Çend Kehtrî'nin *Nev Âyîn-i Hindî* adlı eserinin bir adaptasyonudur (Leknev 1309). 4. *Fesâne-i 'İbret*. 20 Ekim 1827'de Nevvâb hânedanından Nasîrüddin Haydar'ın tahta çıkışından Vâcid Ali Şah'ın 7 Şubat 1856'da tahttan indirilmesine kadar geçen süreçte cereyan eden siyasal ve kültürel olayların anlatıldığı bir eserdir (Leknev 1957). 5. *Gülzâr-ı Sürûr*. Molla Muhammed Rızâ Tebrîzî b. Şeffî'nin *Hadâ'îku'l-'uşşâk* adlı Farsça eserinin Urduca'ya adaptasyonudur. 6. *Şebistân-ı Sürûr*. Binbir gece masallarından bazı hikâyelerin Urduca'ya tercümesi olup hâmilelerinden Münşî Şiv Narâin'in isteği üzerine kaleme alınmıştır. 7. *Şerâr-ı 'İşk*. Bopal nevvâbı İskender Begüm'ün talebiyle yazılan bir aşk hikâyesidir. 8. *İnşâ-yı Sürûr*. Sürûr'un mektuplarını içeren eser vefatından sonra evlâtlığı Mîr Ahmed Ali tarafından derlenmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

M. Mustafa Han Şifte, *Tezkire-i Gülşen-i Bi-hâr* (haz. Kelb-i Alf Han Fâik), Lahor 1973, s. 240; M. Sadiq, *A History of Urdu Literature*, London 1964, s. 143-144; Mahmûd Birelvî, *Muhtaşar Târîh-i Edeb-i Urdû*, Lahor 1985, s. 372; Selim Ahter, *Urdû Edeb ki Muhtaşar Terin Târîh*, Lahor 1986, s. 105-108; R. B. Saksena, *A History of Urdu Literature*, Lahore 1996, s. 284-290; Athar Raz, *A Short History of Urdu Literature*, London 1999, s. 137; Tebessüm Kâşmirî, *Urdû Edeb ki Târîh-i İbtidâ' se 1857 tak*, Lahor 2003, s. 532-550; Abdülhalim Şerer, *Güzeşte-yi Leknev* (nşr. M. İkrâm Çağatâyî), Lahor 2006, s. 126-127; Cemil Câlîbî, *Târîh-i Edeb-i Urdû*, Lahor 2006, III, 606-643; J. A. Haywood, "Sürûr", *El²* (İng.), IX, 895; Vakâr Azim, "Sürûr", *UDM*, X, 835-838.

HALİL TOKER

SÜRÛRÎ, Muslihuddin Mustafa (ö. 969/1562)

Osmanlı âlimi ve divan şairi.

897 (1492) yılında Gelibolu'da doğdu. Babası tüccardan Şâban Efendi, II. Bayezid'in şehzadeliliği sırasında Amasya'da defterdarlığını yapmıştı. Sürûrî Kara Dâvud İzmitî, Nihâfî, Tâcîzâde Câfer Çelebi, Taşköprizâde Mustafa Efendi ve Abdülvâsi Efendi'den ders gördü. 927'de (1521) Fenârîzâde Muhyiddin Efendi'nin İstanbul kadılığı döneminde bab mahkemesi nâibliğiyle memuriyete başladı. Fenârîzâde'nin 929 (1523) yılında Anadolu kazaskeri ol-

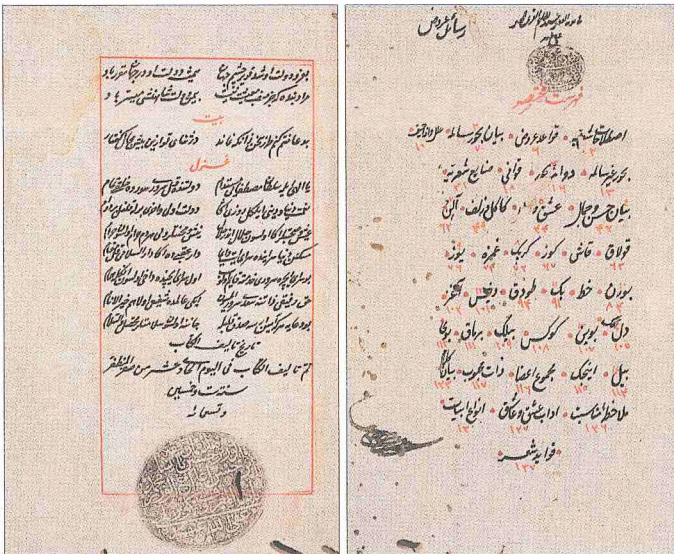
ması üzerine tezkirecilik hizmetini yürütmeye başladıysa da bir müddet sonra Emîr Buhârî'nin damadı ve Abdullah-ı İlâhî'nin halifesi şeyh Nakşibendî Mahmud Çelebi'den inâbe alarak tasavvufa yöneldi ve ardından hacca gitti. 930'da (1524) Sarıca Paşa Medresesi'ne müderris oldu. 933 (1526-27) yılında Pîrî Mehmed Paşa Medresesi'nin ilk müderrisliğine getirildi ve burada rütbe-i erbâne kadar terfi etmekle birlikte zâviyenin seccâdenişinliğini de üstlendi. 944'te (1537-38) tayin edildiği Kasım Paşa Medresesi'nde zâhir ve bâtin ilimleriyle meşgulken Fenârîzâde'nin vefatı üzerine (954/1548) bütün malını satıp evinin yakınlarında bir mescid yaptırdı, kendisi de inzivaya çekildi. 955 (1548) yılında bir hatt-ı hümayunla Kanûnî Sultan Süleyman'ın büyük oğlu Şehzade Mustafa'nın hocalığına davet edilince Karaman'a gitti. Şehzadede gördüğü yetenekten dolayı eğitimi için çok çalıştı ve bu arada muhtelif eserler kaleme aldı. Bu eğitim sırasında sırdaşı olduğu Şehzade Mustafa'nın katledilmesi yüzünden (27 Şevval 960 / 6 Ekim 1553) yeniden inzivaya çekildi. Vefatına kadar geçen hayatının dokuz yılını inzivada geçiren Sürürî, şehzadenin öldürülmesine gösterdiği tepki sebebiyle resmî gelirlerden mahrum bırakılınca kitaplarının istinsahından elde ettiği gelir ve aldığı bazı yardımlarla geçinmeye çalıştı. Sürürî 7 Cemâziyelevvel 969'da (13 Ocak 1562) koleradan öldü. Vefatına, "Gitti cihan sürûru" mısraı tarih düşürülmüştür. Mezarı Kasımpaşa'nın Beyoğlu tarafında bulunan mescidinin haziresindedir. Bu mescid günümüzde yıkılmış, mezarı da ortadan kalkmıştır. Oturduğu mahalleye kendi ismi verilen Sürürî çevresinde bir velî olarak ka-

bul edilmiş önemli bir mutasavvıftır. Ömrünü ilme adanmış ve hiç evlenmemiştir. Sürürî belâgat ilmindeki şöhreti yanında faziletli, olgun ve bilgin kişiliğiyle tanınır. Çok sayıda eser kaleme aldığından Kanûnî Sultan Süleyman devrinin en meşhur ve en velûd şârihi olarak bilinir. Tezkirelerde kitaplarının çokluğu ve dinî ilimlerdeki bilgisiyle övülmektedir. Farsça, Arapça ve Türkçe pek çok şiir yazmış olmasına rağmen başarılı olamadığı talebesi Âlî Mustafa Efendi tarafından ifade edilir.

Eserleri. 1. *Bahrû'l-maârif*. En meşhur eseri olup Türk edebiyatının derli toplu ilk belâgat kitabı sayılır. Aruz, kafiye, şiir sanatı ve edebiyat terimlerini konu alan eser uzun süre rağbet görmüştür. Amasya'da Şehzade Mustafa'nın yanında iken 11 Safer 956'da (11 Mart 1549) tamamladığı eserdeki bilgiler özellikle dönemin görüşlerini yansıtmaları bakımından önemlidir. Çok sayıda nüshası bulunan kitabın müellif hattıyla yazılmış nüshası Manisa İl Halk Kütüphanesi'nde kayıtlıdır (nr. 1638). Eser üzerinde H. İbrahim Okatan (*Sürürî'nin Bahrû'l-Ma'ârif: İnceleme ve Mukaddime Metni*, 1986, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü) ve İsmail Güleç birer yüksek lisans tezi, Yakup Şafak bir doktora tezi hazırlamıştır (bk. bibl.). 2. *Şerh-i Mesnevî*. *Mesnevî*'nin Anadolu sahasında Farsça ilk tam şerhi olup şairine "şârih-i Mesnevî" unvanını kazandırmıştır. Eserde beyitler şerhedilirken tasavvufun ileri gelen şahsiyetlerine dair menkıbeler anlatılmıştır. Toplam 410 menkıbe ve hikâyenin yer aldığı eser bu yönüyle de incelenmeye muhtaçtır. Nüshaları Süleymaniye (Ayasofya, nr. 1928, Hasan Hüsnü Paşa, nr. 686, Cârullah Efendi, nr. 1714) ve Millet (Feyzullah

Efendi, nr. 1256) kütüphanelerinde bulunmaktadır. 3. *Şerh-i Bostân*. Sa'dî-i Şîrâzî'nin meşhur eserinin Türkçe şerhi olup müellif bu şerhini Şehzade Mustafa'nın hocalığını yaptığı sırada kaleme almıştır. Bazı nüshaları Süleymaniye (Serez, nr. 2568) ve Millet (Feyzullah Efendi, nr. 1638) kütüphanelerindedir. 4. *Şerhu Gülistân*. Yine Amasya'da talebeler için yazılan eser Arapça olup bir nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'ndedir (Amcazâde Hüseyin Paşa, nr. 376). 5. *Şerh-i Dîvân-ı Hâfız*. Hâfız-ı Şîrâzî'nin eserinde kullandığı remiz ve mecazlara dair bir şerh olup yazma nüshaları Süleymaniye (Hâlet Efendi, nr. 716, 717) ve Beyazıt Devlet (nr. 5458) kütüphanelerinde kayıtlıdır. Eser üzerine Meral Oğuz (Ortaç) yüksek lisans tezi hazırlamıştır (*Surûrî'nin Şerh-i Divân-ı Hâfız: 15 Varağının Transkripsiyonu*, 1998, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü). 6. *Divañçe* (Bulak 1839). Şairin, daha çok tasavvufî neşveyle kaleme aldığı Türkçe şiirlerin bulunduğu bu eserden başka iki divanı daha olduğu söylenmekteyse de bunlar henüz ele geçmemiştir. Divançe'nin basıldığı belirtilmektedir.

Sürürî'nin diğer eserleri ve tercümelelerinden bazıları da şunlardır: *Hâşiye 'alâ Şerhi Hüsâm el-Kâtî 'ale'l-İsâgûcî*; *Hâşiye 'ale'l-d-Dev* (Mutarrizî'nin nahve dair *el-Mişbâh*'ına Tâceddin el-İsferâyînî'nin yazdığı şerhin hâşiyesidir); *Hâşiye 'alâ Envârî't-tenzil ve esrârî't-te'vîl* (Beyzâvî'nin tefsirinin hâşiyesi olup Sultan Mustafa'ya ithaf edilmiştir [Koca Râgıp Paşa Ktp., nr. 128, 131, 132; İzmir Millî Ktp., nr. 993; Süleymaniye Ktp., Kılıç Ali Paşa, nr. 116, Şehid Ali Paşa, nr. 236, 2720, Yûsuf Ağa, nr. 66, 67]); *Hâşiyetü'l-Hidâye* (Mergînânî'nin fıkha dair eserine Ebû'l-Fazl İbnü's-Şihne'nin yazdığı şerhin hâşiyesidir); *Târih-i Hıta vü Hutun ü Çin ü Mâcin* (*Kanunnâme* adıyla da bilinen eser, Ali Ekber Hıtâî'nin Farsça eserinin 1516 yılında yapılan tercümesidir); *Kitâbü's-Şehâde* (tam adı *Risâle fi't-tib li-Mîr Şâlih*'tir); *Şerh-i Mu'ammâyât* (Seyyid Hüseyin Ahlatî'ye ait eserin şerhidir ve Şehzade Mustafa için kaleme alınmıştır); *Şerh-i Mu'ammâyât-ı Câmî* (Abdurrahman-ı Câmî'nin eserine secili bir üslûpla yazılan şerhtir); *Şerh-i Mu'cez mine't-tib* (İbn Sînâ'nın *el-Kânun fi't-tib* adlı kitabının bir bölümünün tercüme ve şerhidir); *Şerh-i Şebistân-ı Hayâl* (Nişâbürlü Fettâhî'ye ait eserin tercümesi ve şerhidir); *Şerhu'l-Mişbâh fi'n-nahv* (müellifin 944'te [1537] müderrislik yaptığı dönemde kaleme alınmıştır); *Tefsîru Sûrei Yûsuf* (Yûsuf sûre-

Muslihuddin
Mustafa
Sürürî'nin
*Bahrû'l-
maârif* adlı
eserinden
iki sayfa
(Süleymaniye Ktp.,
Amcazâde
Hüseyin Paşa,
nr. 455,
vr. 1^a, 142^a)

sinin Arapça tefsiridir, Süleymaniye Ktp., İsmihan Sultan, nr. 37, Kılıç Ali Paşa, nr. 82, Serez, nr. 251, Yazma Bağışlar, nr. 23, 149; Tire Necib Paşa Ktp., nr. 69; TSMK, Emanet Hazinesi, nr. 598); *Tefsîrû'l-Kur'ânî'l-azîz* (*Tefsîrû'l-azîme* adıyla da bilinen Türkçe bir eserdir [Nuruosmaniye Ktp., nr. 317]); *Tercüme-i Risâle-i Penç Çînî* (Nûrullah adında bir kişinin Hintçe aslından Farsça'ya çevirdiği Uzakdoğu tıbbına dair bir çeviri olup *Çüb-Çînî* olarak da anılır); *Tercüme-i Acâib-i Mahlûkât* (*Tercüme-i Kitâbü'l-Acâib ve'l-garâib* adıyla da bilinen yarım kalmış bir eserdir); *Tercüme-i Ravzû'r-reyâhûn fî hikâyeti's-sâlihîn* (meşhur âlim ve sûfilerin eserlerinden derlenmiş itikad, iman, ahlâk ve âdâba dair 500 fasılla 500 menkıbeden oluşan, Abdullah b. Es'ad el-Yâfî'ye ait eserin tercümesi ve şerhidir). Sürûrî ayrıca Emîr-i Kebîr Hemmedânî'nin siyâsetnâme türündeki Farsça *Zahîretü'l-mülûk*'ünü Türkçe'ye çevirmişti (TSMK, Revan Köşkü, nr. 403; Mehmed Reşad ve Tiryal Hanım, nr. 922) (eserlerinin listesi ve geniş tanıtımı için ayrıca bk. Güleç; bk. bibl.).

BİBLİYOGRAFYA :

Muslihuddin Mustafa Sürûrî, *Şerh-i Bostân*, Süleymaniye Ktp., Serez, nr. 2568, vr. 1^b-2^a; a.mlf., *Şerh-i Divân-ı Hâfiz*, Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar, nr. 571, vr. 1^b-2^a; a.mlf., *Şerh-i Gülîstân*, Süleymaniye Ktp., İsmihan Sultan, nr. 324, vr. 1^b-2^a; Serez, nr. 2568, vr. 2^a; Sehî, *Tezkire* (Kut), vr. 45^b; Âşık Çelebi, *Meşâirü's-şuarâ*, vr. 153^a; Hısm Ali Çelebi, *el-'İkdü'l-manzûm fî zikri efâdîlî'r-Rûm* (Taşköprizâde, eş-Şekâ'ik içinde), Beyrut 1395/1975, s. 343; Latîfî, *Tezkire*, s. 186; Beyânî, *Tezkire*, İÜ Ktp., TY, nr. 2568, vr. 40^b; *Künhü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısım* (haz. Mustafa İsen), Ankara 1994, s. 229-231; Kınalızâde, *Tezkire*, I, 457; Atâî, *Zeyl-i Şekâik*, s. 23; Riyâzî, *Riyâzû's-şuarâ*, İÜ Ktp., TY, nr. 4098, vr. 141^b; Ayvansarâyî, *Hadikatü'l-cevâmî*, II, 4; Fâik Reşad, *Eslâf*, İstanbul 1312, s. 26; Emin, *Menâkıb-ı Kethüdâzâde Mehmed Ârif Efendi*, İstanbul 1305, s. 210; Sicill-i Osmânî, III, 12; Osmanlı Müellifleri, II, 226; Brockelmann, *GAL*, II, 579; *Hedîyyetü'l-'ârifîn*, II, 434; Yakup Şafak, *Sürûrî'nin Bahrü'l-Ma'ârif'i ve Enisü'l-Uşşâk ile Mukayesesi* (doktora tezi, 1991), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 433; a.mlf., "Bahrü'l-Ma'ârif Müellifi Sürûrî'nin Şiir ve Şairlikle İlgili Görüşleri", *Yedi İklim*, sy. 52, İstanbul 1994, s. 17; Âmil Çelebioğlu, *Kanûnî Sultân Süleymân Devri Türk Edebiyatı*, İstanbul 1994, s. 117; Cevat İzgi, *Osmanlı Medreselerinde İlim*, İstanbul 1997, II, 44-52; İsmail Güleç, *Bahrü'l-ma'ârif'te Geçen Edebiyat Terimleri* (yüksek lisans tezi, 1997), İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü; a.mlf., "Gelibolulu Muslihiddin Sürûrî, Hayatı, Kişiliği, Eserleri ve Bahrü'l-Ma'ârif İsimli Eseri", *Osm.Ar.*, sy. 21 (2001), s. 211-236; Bilal Elbir, "XVI. Yüzyıl Şerh Edebiyatı İçinde Şerh-i Şebistân-ı Hayâl'in Önemi", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, XIII/2, Kastamonu 2005, s. 623-632; Ömer Faruk Akün, "Sürûrî", *İA*, XI, 249-250; Edith G. Ambros, "Sürûrî", *El²* (İng.), IX, 895-896.

İSMAİL GÜLEÇ

SÜRÜRÎ, Seyyid Osman (1752-1814)

Tarih düşürmedeki
maharetiyle tanınan
divan şairi.

Adana'da doğdu. Babasının adı Hâfız Mûsâ'dır. Baba tarafından Hz. Peygamber'in soyundan geldiği rivayet edildiğinden seyyid olarak anıldı. Öğrenimini Adana'da yaptı ve yirmi yaşlarında şiir yazmaya başladı. 1193 (1779) yılında Adana niyâbetinden Mekke pâyesine yükselen ve daha sonra şeyhülislâm olan Yahyâ Tefvîk Efendi, Sürûrî'de gördüğü kabiliyet üzerine onu İstanbul'a götürdü. Burada Tefvîk Efendi'nin geniş çevresiyle tanıştı ve ilerleme imkânı buldu. Önceleri "Hüznî" mahlasını kullanan şair, hiciv ve hezel türü şiirlerinden oluşan *Hezeliyyât*'ındaki manzumelerde "Hevâî" mahlasını tercih etti; İstanbul'a geldikten sonra "Sürûrî" mahlasını kullanmaya başladı. Tâhîrülmevlevî bu mahlasın kendisine şiirlerini beğenen Tefvîk Efendi tarafından verildiğini söyler.

Sürûrî, İstanbul'a geldiğinde Şeyhülislâm Esadefendizâde Mehmed Şerif Efendi'ye mülâzım oldu. Ancak mülâzemeti uzun sürünce fakirlikten yakınan manzumeler yazarak devrin sadrazamı ve şeyhülislâmı-

na gönderdi. Nihayet 1195'te (1781) Anadolu Sadâret Kalemî'nden kadılığa geçerek on altı yıl boyunca dört yerde kadılık yaptı. 1196'da (1782) Yeğen Mehmed Paşa'nın sadâreti sırasında Bâbîâlî'den kendisine 12 kuruş ücretle ayrıca duâgûlûk görevi verildi. Tarih düşürmedeki üstün kabiliyeti dolayısıyla şöreti bütün Osmanlı ülkesine yayıldı. 1202 (1788) yılından sonra Sünbülzâde Vehbî'nin kethüdâsı olarak Eski Zağra'ya gittiye de onunla geçinemedi. Fâtîm Efendi *Tezkire-i Hâtîmetü's-şuarâ*'da halkın şikâyetiyle bir müddet hapsedildiğini kaydeder. Yenipazar'daki kadılık görevinin ardından (1800) Mostar kadılığı yaparken İstanbul'a döndü. 1802'de III. Selim'e sunduğu bir kaside üzerine son resmî görevi olan Anadolu kazaskarlığı emrine tayin edildi. Üç defa evlenen Sürûrî 11 Safer 1229'da (2 Şubat 1814) vefat etti. İzzet Molla ölümü için aşağıdaki tarih kıtasını söylemiştir. "Sürûrî-i müverrih kim uyurken bulmasa târîh / Gamından bir da hi varmazdı aslâ âlem-i hâba // Teessûf eyleyip üstadına İzzet dedi târîh / Sürûrî'nin vefatı mücib-i hüzn oldu ahhâba." Kaynaklar, mezarının Topçular'da La'î Çeşmesi'ne yakın bir yerde Sünbülzâde Vehbî'nin yanında olduğunu bildirmekteyse de Tahir Olgun mezarını bulamadığını ifade eder.

Seyyid Osman Sürûrî divânının ilk iki sayfası (Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3849)

